pهەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵەکان

47

سالّی/ 2008 – بەرگی چل و حەوت

چاپی یەکەم/ سالّی 2008

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (12) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/4/29 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (13) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/4/30 ل65

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (14) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/5/5 ل171

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (15) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/5/6 ل231

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (16) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/5/12 ل275

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (17) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/5/13 ل339

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (18) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/5/19 ل431

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (19) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/5/20 ل493

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (20) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/5/26 ل499

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (21) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/5/28 ل517

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (14)

دوو شەممە رێکەوتی 2008/5/5

کاتژمێر (11)ی سەر لە بەیانی رۆژی دوو شەممە رێکەوتی 2008/5/5 ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سەرۆکی ئەنجومەن و, بە ئامادەبوونی بەڕێز

محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى) جێگرى سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سكرتێرى ئەنجومەن, دانيشتنى ژمارە (14)ى خولى دووەم, سالّى (2008) ى خۆى بەست.

بەرنامەى كار:

بەپێى حوكمەكانى بڕگە (1)ى ماددە (20) لە پێڕۆى ناوخۆى ژمارە (1)ى هەموارکراوى سالّى 1992ى ئەنجومەنى نيشتمانيى كوردستانى عێراق, دەستەى سەرۆكايەتى ئەنجومەن بڕيارىدرا دانيشتنى ژمارەى (13)ى خولى دووەمى هەڵبژاردن لە كات (11)ى پێشنيوەڕۆى رۆژى دووشەممە رێكەوتى 2008/5/5 دا بەم شێوەيە بێت:

1- خوێندنەوەى يەكەمى پرۆژەى ياساى هەموار كردنى يەكەمى ياساى ژمارە (31)ى سالّى 2007 ياساى بەرەنگاربوونەوەى جگەرەكێشان لە هەرێمى كوردستان – عێراق، كە لە لايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنى ياساى پاراستن و پەرەپێدانى بەرهەمى كشتوكاڵى لە هەرێمى كوردستان، كە لە لايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

بەناوى خواى گەورەو ميهرەبان.

بەناوى گەلى كوردستان دانيشتنەكەمان دەكەينەوە, بەرنامەى كار:

بەپێى حوكمەكانى بڕگە (1)ى ماددە (20) لە پەيڕەوى ناوخۆى ژمارە (1)ى هەموار كراوى سالّى 1992ى ئەنجومەنى نيشتمانيى كوردستانى عێراق, دەستەى سەرۆكايەتى ئەنجومەن بڕياريدا بەرنامەى كارى دانيشتنى ژمارە (14)ى خولى هەڵبژاردن لە كاتژمێرى (11)ى پێش نيوەڕۆى رۆژى دوو شەممە رێكەوتى 2008/5/5دا بەم شێوەيە بێت:

1- خوێندنەوەى يەكەمى پرۆژەى ياساى هەموار كردنى يەكەمى ياساى ژمارە (31)ى سالّى 2007 ياساى بەرەنگاربوونەوەى جگەرەكێشان لە هەرێمى كوردستان – عێراق، كە لە لايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنى ياساى پاراستن و پەرەپێدانى بەرهەمى كشتوكاڵى لە هەرێمى كوردستان، كە لە لايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە.

سەرەتا بەخێرهاتنى بەڕێز كاك عبدالعزيز تەيب وەزيرى كشتوكاڵ و كاك سەعد وەزيرى هەرێم بۆ كاروبارى پەرلەمان دەكەين بەخێر بێن سەرچاو, داوا لە ليژنەى ياسايى دەكەم بێن لە شوێنى خۆيان دابنيشن, خاڵى يەكەمى بەرنامەى كار/ خوێندنەوەى يەكەمى پرۆژەى ياساى هەموار كردنى يەكەمى ياساى ژمارە (31)ى سالّى 2007 ياساى بەرەنگاربوونەوەى جگەرەكێشان لە هەرێمى كوردستان – عێراق، كە لە لايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوە پێشكەش كراوە, داوا لە ليژنەى ياسايى دەكەم بيخوێننەوە تكايە.

بەڕێز عونى كمال سعيد بزاز:

سەبەب چیە؟ ئێمە تێناگەین، بۆ دهۆك و هەولێر وەزعی باشترە، وەلأمی وەزارەتی بازرگانی ئەوەیە دەڵێت رێگەی سلێمانی خراپەو ئەمنیەتی تەواو نییە، بەڕاستی بیانوو بوو، ئەسڵ و ئەساسی نەبوو، ئێستا ئێمە چاوەڕێین ئەو پارەیە بێتە بانکی هەرێم بە میکانیزمێکی گونجاو دابەشی بکەین، سلێمانی لەبەر ئەوەی نیوەی پارەکەی بەر دەکەوێت (32) دۆلارە بۆ هەر کەسێك ئەگەر بیدەن، ئێرەش (16) دۆلارە، دهۆکیش (11) دۆلارە بۆ هەر کەسێك، مەسەلەی غەرامە کە زیادی بکەن، ئێمەش دیراسەتی ئەوە دەکەین بزانین تا کوێ ئەو غەرامەیە، من سێ جار پێشنیاری زیاد کردنی غەرامەم کردووە، تاکو ئێستا لەو لیژنە تایبەتانە موافەقە نەکراوە، قانونی تەنزیمی تیجارە، ئێوە بڕیاری لەسەر بدەن، یان کۆنەکە، یان نوێیەکە هەموار بکەن، ئێمە جێ بەجێی دەکەین، مەسەلەی موساتەحە ئەوە دەکرێت دوایی لەگەڵ لیژنەی قانونی، ئەوە مەسەلەیەکی زۆر تایبەتە ئەو دوو شوێنەی تر نییانە، ئێرە کراوە بە موساتەحە پێش کابینەی پێنج، کۆن کراوە، هەر دوو قانونەکە وەك جەنابت ئاگاداری ئێمە ئامادەین، پەرلەمان بڕیار بدات، هەفتەی ئایندە، دە رۆژی تر خوێندنەوەی بۆ بکرێت و بڕیاری بۆ بدرێت، ئێمە هیچ کێشەیەکمان نییە با ئەویتر دوابکەوێت، فەرمانبەرەکانی ئەسواقی مەرکەزی پرسیار کرا لەکوێین؟ ئەو دووانە هەر نیانە، ئەویتریش کە زیادە وەکو ئەو هەموو فەرمانبەرە زیادەی کە لە حکومەتی هەرێمدا هەیە دانیشتوون و مەعاشی خۆیان وەردەگرن بێ ئیش، هەندێکیان دەوام دەکەن و هەندێکیشیان نایکەن، ئامادەش نین نەقل بکرێن بۆ رەقابەی تیجاری، نەخێر ئامادە نین، بەنیسبەت فایلە چۆڵەکان هەر شەریکەیەك دەرمان بێت، یان غەیری ئەوانە، ئێمە موتابەعەی هەموو فایلەکان دەکەین، یەك بە یەك بە دوای فایلەکاندا دەڕۆین، وەقت دیاری دەکرێت بۆ ئەو فایلە چۆڵانە، ئەگینا ئیجرائاتی لەگەڵدا دەکرێت، ئەوە تەعویزی خۆراکیش پرسیار کرا ئەوە وەلأمەکەیەتی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، وابزانم قسەی زۆرمان کردو دانیشتنێکی زۆر گرنگ بوو، ئێستا زیاتر دەتوانین لەو بواردا بە مەعلوماتەوە قسەی لەسەر بکەین، بە مەعلوماتەوە بەرنامە دابنێین بۆ چاکتر کردنی چۆنیەتی روو بەڕوو بوونەوەی ئەو دیاردە نامۆیانە، نالێم نامۆیە، چونکە وای لێهاتووە رۆژانەیە لە سەرتانسەری عێراق و کوردستانیشدا هەیە، ئێمە پشتگیری لە هەموو هەنگاوەکانی حکومەت دەکەین بۆ ئەو پلانانەی کە دایانناوە، ئەو هەنگاوانەی کە ئەنجامیان داوە بۆ رووبەڕوو بوونەوەی هەموو ئەو دیاردە نابەجێیانە، کە زەرەری هاوولاتیانە، من تەبعەن دەمەوێت هەم لە قسەکانی ئێوەی بەڕێزدا هاتووە دووپاتی بکەمەوە:

یەکەم/ ئەو پێشنیارانەی کە باس کران لە راپۆرتی لیژنەی تەندروستیدا هاتبوو، تەبعەن دەکرێتە تەوصیات، پاش ئەوەی گوێ بیستی هەموو وەزیرەکان بووین، ئەوەی کە پێویستە بکرێتە تەوصیات رەچاوی بکەین، ئەوە هەر کەسێك پێشنیارێکی هەبێت ئاراستەی لیژنەی تەندروستی بکاتن پێش ئەوەی راپۆرتەکەی بنێرێتن، بۆ ئەوەی لەبەرچاوی بگرێتن و ئەو خاڵەی کە پێویستە لێرە قسەتان کردووە بیخاتە ناو راپۆرتەکەی، مەسەلەیەکی تر هەیە کە دەبێت قسەی لەسەر بکەین زۆر باس کرا، ئەویش

مەسەلەی زۆر مەعامەلە کردن لەگەڵ ئەوانەی کە سەرپێچی دەکەن، موخالەفە دەکەن بەپێی یاسا، هەمووتان دەزانن تەبعەن من لێرە گوێم لە زۆر ئەندامان بوو، لە وەزیرەکانیش بوو کە موعامەلەیان لەگەڵ ئەوانەی سەرپێچی دەکەن تەنیا بە غەرامەیە، راستە پێویست دەکاتن یاسایەك دەربچێتن، بەڵام کاك فرسەتیش بۆی نووسیوم و کاك شێروانیش ئاماژەی پێ کرد یاسا هەیە، دەتوانین جێ بەجێی بکەین، یاسایەکی زۆر تۆندیش هەیە، ئێمە لە هەرێمی کوردستان هەرچی یاسایەك پێشی کۆتایی مانگی دەی 1991 دەرچوو بێت لە لایەن حکومەتەوە، لێرەدا جێ بەجێ دەکرێت، ئەگەر ئیلغا نەکرا بێت، یان هەموار نەکرا بێتەوە، ئەو تاریخەش بۆچی دەڵێم، لەو تاریخەدا حکومەتی لەناوچوو ئیداراتی سەحب کرد، لەو تاریخەدا مانگی ئۆکتۆبەری یان 23 بوو، یان 27 بوو نازانم، ئەو یاسایەش هەیە زۆریش تۆندە، من مەتەئکیدم ئێستا یاساییەك دەربکەین لێرە قەت مومکین نییە سزایەکانی بگاتە ئەوە، چونکە رەخنەیەکی زۆریش گیرا عقوبەی ئیعدامی تێدایە، رەنگە موعارەزەیەکی زۆری تێدا بێت کە نابێت عقوبەی ئیعدامی تێدا بێتن، ئەو جۆرە هینەو ئەوانەی ئێستا مەجموعەیەك تاجیر کە ئیعدام کران، دەریانکردووە لە مەحکەمە لەبەر ئەوەی بنەمایەکی نەبووە ئەو ئیعدام کردنە، هەم لە قانونی عقوبات، هەم لە قانونی جەزائی ئەو مەوزوعاتانە باس دەکرێت، ئێمە پشتگیری لەو داوایە دەکەین کە وەزیری تەندروستی باسی کرد بودجەکەیان کەمە، لە موناقەشەی بودجەدا لیژنەی تەندروستی و زۆربەی ئەندامانی لیژنەی تەندروستی باسیان لەوە کرد، کە دەبێت بودجەی تەرخان کراو بۆ وەزارەت زیاد بکرێت، کە مەجال نەبوو بودجەی تەکمیلی کە دانراوە بۆ ئەو بوارانە، گوتمان رەچاوی ئەوە بکەین، یەك لە وەزارەتەکان کە پێویستە پارەیەکی زیاتری بۆ تەرخان بکرێت وەزارەتی تەندروستییە، ئومێد دەکەین کە حکومەتی هەرێم بە بایەخەوە ئەو تەوصیەیە وەربگرێتن، بەپێی ئیمکان و پێویست جێ بەجێی بکات، پێموایە دەبێت لیژنەکان بەتایبەتی لیژنەی تەندروستی و لیژنەی دارایی بە دوای ئەو کۆبوونەوەیەدا بچنەوە، ئەو کارانەی کە ئەنجامیان داوە پێشتر بەردەوام بن لە ئەنجامدانی، بەتایبەتی لەگەڵ پارێزگاری شارەکان، لیژنەی بازرگانی، پارێزگای شارەکان، بازاڕ، پێویستی کرد بەپێی پێویست پارێزگاری شارەکان دەعوەت بکرێن بۆ لیژنەکانی ئێرە بۆ موناقەشە کردنی چۆنیەتی چارەسەر کردنی رووداوەکان و چاك کردنی وەزعەکان، ئەگەر پێویستی کرد جەنابی وەزیری پەیوەندیداریش لەگەڵیاندا بەشدار بێت، ئەوە باشترە، ئەو قسانە تەبعەن لەبەر رۆشنایی قسەی جەنابی وەزیرو قسەی ئێوەیە، بۆیە کۆم کردۆتەوە، ئەو لیژنانەی کە دەچن رەقابەی بازاڕ دەکەن، پێویستە لەسەریان لە جێگایەکدا موخالەفەیان دیت ئیکتیفا بەوە نەکەن تەنیا موخالەفەکەی لابەن، پێویستە زەبتێك هەبێتن بە موخالەفەکەو بدرێت بە دادوەری گشتی، یان بدرێت بە حاکمی تەحقیق، دادوەری لێکۆڵینەوە، بۆ ئەوەی بەپێی قانون سزا بدرێت، هەر ئەوەندە نەبێتن لە سەرپێچیەکە، یەعنی داواکاری گشتی بۆچی دانراوە، قانونی بۆ دەرچووەو دەسەلاتی پێ دراوە، یەك لە مەسەلەکان رووبەڕوو بوونەوەی ئەو دیاردانەیە کە لەلایەن حکومەتەوە، لە لایەن پۆلیسەوە، لە لایەن لیژنەکانەوە ئاراستەیان دەکرێت، داوای بە دواداچوونیان لێ دەکرێت، هەموو ئەو دەعوا جەزائیانەی کە لە

وەزارەتەکاندا هەیە، پێویستە جوولانەوەی لێ بکرێت بەتایبەتی بازرگانی بە دەرمان دەکەن، کە موخالیفی قانونە، پێویستە هەموو دامودەزگاکان هاوکاری وەزارەتی بازرگانی بکەن، بۆ ئەوەی ئەو مەوادانەی بە قاچاغ دێنە کوردستان زیاتر موتابەعە بکرێن، من پێموایە زیاتر ئەو دەرمان و خواردنانەی کە سەرپێچی لایەنە تەندروستیەکان بە قاچاغەوە دێنە کوردستان، لایەنێکی تر کە زۆر باس کرا مەسەلەی ئەو خۆڕاکەی کە لە بەغداوە دێت، ئەو دەرمانەی کە لە بەغداوە دێت، ئەو سەکتەرانەی لە بودجەی ئێمە پارەکە دەبڕێت، بەڕاستی ئەوە پێویستی بە دیراسەتێك هەیە، چونکە ئەوە پارەکە باسمان کردووە، وەزارەتی دارایی و ئابووری، وەزارەتی تەندروستی، وەزارەتی بازرگانی حەقە دیراسەتێك بکەن بە یەکەوە لە هەموو رووبەکەوە، من پێموا نییە بەغدا ئیعتیرازی هەبێت، قسەمان لەسەر کردووە، من وام بیستووە ئەگەر غەڵەتم بۆم چاکی بکەنەوە، گوتوویانە ئەگەر ناتانەوێت دەتوانین ئێمە بیخەینە سەر میزانیەتان خۆتان بیکڕن، بەڵام لێرەدا وەزارەتی دارایی و ئابووری پێی وا بووە ئەو پارەیەی کە ئێمە خۆمان ئەگەر خۆڕاکمان کڕی بۆ نموونە رەنگە زیاتری تێ بچێتن، رەنگە ئەو قودرەتەشمان نەبێت بتوانین ئەو هەموو خۆراکە بەو بڕە پارەیەی کە لە بەغدا هین دەکاتن، چونکە دەعمێکی لەوێوە هەیە، ئەو کوالێتیەی کە دەمانەوێت، ئینجا تەبعەن ئەوە دیراسەتی دەوێت، ئەگەر بێتو ئەو سێ وەزارەتە، یان حکومەت دەتوانێتن زەخت لەسەر ئەوە بکاتن، کە ئەو پارەیە لە بودجەی هەرێم نەبڕێتن و بخرێتە سەر مەسئوولیەتی خۆمان، تەبعەن ئاماژە بە پرسیارێك نەکرا بوو دەڵێتن صیدلیەکان ئایا قانونین، بەڵێ رێنمایی خۆیان هەیە، نەقابەی صیدلیە موتابەعەیان دەکات، وەزارەتی تەندروستی موتابەعەیان دەکات، هەر صیدلیەك بە قانون نەبێت، بە ئیجازە نەبێت، بە کەیفی خۆی ناتوانێتن، جگە لەوەش دائیمەن کۆنترۆلیان لەسەردا هەیە، بۆ ئەوەی بزانن ئەو دەرمان و شتانە بەپێی رێنماییەکانی وەزارەتە، بەپێی رێنماییەکانی تەندروستییە، یان نا، وشیار کردنی خەڵك مەسئوولیەتێکی لایەنیە، هەمیشە ئاماژەمان پێ کردووە، خەڵك دەبێت وشیاری هەبێتن بۆ تەندروستی خۆی، بەرامبەر تەندروستی خۆی، بەرامبەر جێ بەجێ کردنی یاسا، بەرامبەر کۆمەڵگا، ئەمەش دەبێت هەموو لایەکمان پێی هەڵبستین و هەموو لایەکمان هاوکاری حکومەت بین لە جێ بەجێ کردنی بەرنامەکەیان، بۆ رووبەڕوو بوونەوەی هەموو دیاردە نامۆیەکان، هەموو دیاردە خراپەکان، کۆمەڵگاکەمان رزگار بکەین لە دیاردەی گەندەڵی، لە دیاردەی دەرمانی ئێکسپایەر، لە دیاردەی خۆراکی وەقت بەسەرچوو، بۆ ئەوەی پێکەوە بتوانین خزمەتی هاوولاتیان بکەین کە هەدەف کۆتایی هەموو لایەکمانە، پەرلەمان، حکومەت، دادوەری، میدیا، هاوولاتی، هەر هاوولاتیەك هەستی لێپرسراوەتی هەبێتن، دەبێت هەست بەوە بکاتن هاوکاری ئەو بەرنامەیە بێت کە لە پێناوی هاوولاتیانە، من پێموایە ئەوەندە بوو، داوا لە لیژنەی قانونی و لیژنەی تەندروستی هەرچی پێویست بێت ئەوەی ئەو یاسایە لەگەڵ وەزارەتی تەندروستی و پلاندانان دابنیشن، بۆ ئەوەی ئەگەر پێویست بکاتن یاساییەکی تایبەت دەربێتن، پرۆژەیەك تەقدیم بکەن رووی داواکارییەکە ئەوە بوو، رەنگە لەوەی بگەڕێینەوە پرۆژەیەك تەقدیم بکەن حاڵەتی تایبەتمەندی خۆی کوردستانی تێدا بێتن، سزای تێدا بێتن بۆ ئەوانەی

سەرپێچی دەکەن بەپێی ڕێنماییەکان ناجوولێنەوە، زۆر سوپاستان دەکەم، سوپاسی هەموو وەزیرە بەڕێزەکان دەکەم کە هاتوون، ئێستاش کۆتایی بەو خاڵە دەهێنین، خاڵی دواییمان ماوە لە بەرنامەی کار ئەویش کورتە، دەبێت وەزیری تەندروستیمان لەگەڵ بێت، ئەگەر جەنابی وەزیرەکانی تریش لەگەڵمان دادەنیشن هەر مەمنوونین، زۆرمان پێ ناچێتن، داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەم بێن لە تەنیشت وەزیری تەندروستی دانیشن بۆ مونـاقەشە کردنی خاڵی دوایی بەرنامەی کارمان کە بریتیە لە خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای هەموار کردنی یەکەمی یاسای ژمارە (31)ی سالی 2007 یاسای بەرەنگار بوونەوەی جگەرە کێشان لە هەرێمی کوردستان- عێراق، کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

دیارە ئەو یاسایەمان دەرکرد، یاسایەکە لە لایەن سەرۆکی هەرێمەوە ئیمزا کراوە، یەعنی واتا لە 5/31 دیاری کراوە دەبێت جێ بەجێ بکرێت، ئێستا حکومەتی هەرێم پرۆژەیەکی ناردووە بۆ هەموار کردنی ئەو یاسایە، خاڵێکیان دیاری کردووە، کە دەڵێت ئێمە لە یاسایەکەدا تۆمارمان کرد بوو، دەبێت ئەو وشیار کردنەوەیە کە لە لایەن جگەرە خەتەرە بۆ تەندروستی ئینسان، دەبێت بە زمانی کوردی و عەرەبی بنووسرێتن، داوایان کرد بوو لە پرۆژەکەیان، کە ئەو ترساندنە تەندروستییە وەکو لە دەستووری عێراقدا هاتووە، دەڵێت بەو شێوەیە بنووسرێت عەمەلیتر (باحدی لغتین) بە یەکێك لە زمانەکانی کوردی و عەرەبی، مەقصەدی ئەوەیە کوردی و عەرەبی، ئینجا ئێمە با بزانین لیژنەی یاسایی ڕەئییان چیە، چونکە ئێمە ئاراستەی ئەوانمان کرد، لەگەڵ لیژنەی تەندروستی ئاراستەی ئێوەشمان کرد، پاش ئەوەی کە ڕەئی لیژنەی یاسایی ئینجا دەیخەینە مونـاقەشەوە، فەرموو.

بەڕێز طارق محمد سعید جامباز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ڕەئی لیژنەی یاسایی.

بڕگەکە وەك خۆی بمێنێتەوە، لەبەرچی؟ لیژنەکە وا دەبینێت ئەگەر پرۆژە یاسایەکە وەك خۆی بمێنێتەوە، ئەوە بەکار هێنانی زمانی کوردی ئەوەی حکومەت ناردوویەتی ئاگادار کردنەوەی زیانی جگەرە پشتگوێ دەخرێت، یەعنی زمانی کوردی پشتگوێ دەخرێت، تەنیا زمانی عەرەبی بەکار دێت، ئەگەر ئەو مەجالە بدرێتن، ئێمە پێمان باشە شتەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە، بەڵام پێشنیارێکمان هەیە لە جیاتی ماددەی یەکەمی پرۆژەکە جێ بەجێ کردنی بڕگەی یەکەم/2 لە ماددەی پێنجەم لەم یاسایەدا دوا بخرێت بۆ ماوەیەك لە 2008/12/31 تێپەر نەکات بەتایبەتی، چونکە ئەو کۆمپانیایانەی کە گرێبەستی جگەرە تا کۆتایی هاتنی ئەم بڕیارە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەواتە ئێستا پرۆژەی حکومەت دەڵێت ئەو بڕگەیە ئیلغا بکەن کە دەڵێت بە هەردوو زمان بنووسرێت، دەبێت بنووسرێت بە یەکێك لە زمانە ڕەسمیەکانی جمهوریەتی عێراقی فیدرالێ بەپێی ڕێنماییەکانی ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی، ئەوە موقتەرەحی حکومەتە، لیژنەی یاسایی دەڵێت نەخێر، ئەو بڕگەیە

نەگۆڕێت، چونکە پێویستەو لە دەستووردا هاتووە، زمانی کوردی و عەرەبی هەردووکیان رەسمین، ئێمە دەبێت لە ولاتی خۆماندا ئەوە تەسویر بکەین، بەلاّم وەکو ئاگادارم ئەو قسانە دەکەم، وەکو دیراسەتمان کردووە، رەنگە زۆر شەریکات هەیە فریا نەکەون لە 5/31دا لە مەصدەرەکەی ئەو تەحزیرە بە کوردیش بنووسن، وەختی دەوێت بۆیە ئیقتیراحیان کردووە کە نەگۆڕێتن، بەلاّم لە 5/31دا ئەو شەرتە تەتبیق نەبێت لەسەریان، بەلّکو لە کۆتایی ساڵەوە ئەو شەرتە جێ بەجێ بکرێت، واتا لە کۆتایی ساڵەوە موحاسەبە بکرێن بە زمانی کوردی و عەرەبی، شتێکی تریش پێش ئەوەی رەئی وەزیری تەندروستی داوا بکەم ئەو رەئی بداتن، ئەویش ئەوەیە تەبعەن دەڵێ نازانم لە یاسایەکە دەکرێت ئەوە روون بکەنەوە، ئەو تەحزیرە بۆ ئەو جگەرەیە نییە کە بە ترانزێت دێتە کوردستان، یەعنی جگەرەیەك ئەگەر لێرەدا دەچێتە خەلیج ترانزێتە، ئەوە تێپەر نەبێتن ئەو شەرتە لەسەر ئەو جگەرەیە تەتبیق دەبێتن کە دێتە کوردستان، ئەوەش با لە لامان روون بێت، داوا لە وەزیری تەندروستیش دەکەم رەئی خۆی لەسەر ئەو پرۆژەیەو رەئی لەسەر راپۆرتی لیژنەی یاسایی بدات، فەرموو.

بەڕێز د.زریان عثمان/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی من پشتیوانی لە پێشنیاری لیژنەی یاسا دەکەم، چونکە بەداخەوە جیلی نوێی میللەتی ئێمە زۆربەی زۆری عەرەبی ناخوێنێتەوەو قسەشی پێ ناکات و بە نەقصێکی گەورەی دەزانم، بەلاّم ئەوە واقیعێکە، واقیعێکی ناخۆشە، لەبەر ئەوە بوونی بە زمانی کوردی پێویستە هەم وەکو کەلتوری خۆمان، ئەگەر ئیسپات بکەن پاکەتێك بێتە ژوورەوە تەنها بۆ ئیستیراد، بۆ رەت بوون بێت، ترانزێت بێت لە هەرێمی کوردستان، ئەو کات دەتوانین بڵێین بەس بە عەرەبی بێت، یان بە عەرەبی و کوردی بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئێستا موقتەرەحەکەی لیژنەی یاسایی حکومەتیش تەئیدی کرد، یەعنی ئیختیلافێکمان نەما، کەس هەیە لەگەڵ موقتەرەحی لیژنەی یاسایی نەبێت، کە پشتگیری کرا لە لایەن ئەوە، بۆ ئەوەی وەخت نەکوژین هەمووتان دەزانم چ دەڵێن، یەعنی موقتەرەحەکە ئەوەیە کە نەگۆڕێت بە هەردوو زمان بێت، تەنیا ئەوەندەیە ماوەکە لە 5/31 عەمەلی نییە، ماوەکە دوابخرێت بۆ 12/31 کەس خیلافی لەسەر ئەوە هەیە، باشە دەیخەمە دەنگدانەوە، موقتەرەحی لیژنەی یاسایی کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ وەرگیرا، تەتبیق دەبێت ئێمە لەگەڵ بازرگانەکان دانیشتووین ئەو یاسایە کە دەرچووە، جگە لەوەی لە زۆر شوێندا قەدەغەی دەکاتن کە پێویستە، وای کردووە ئەو بازرگانانە بەدوای کۆمپانیا ئەسڵیەکان بڕۆن، چونکە ئەو شتانەو مواصەفاتانەی کە داوامان کردووە، هەمووی لەبەر ئەوە خۆیان هاتوون و داوایان کرد گوتیان بۆ ئەوەی جێ بەجێی بکەین، ئێمە ئێستاکە ناتوانین داوامان کردووە لە شەریکاتی ئەسڵی وەختمان بدرێتێ، زۆر سوپاستان دەکەم، بەڵێ کاك کەریم فەرموو.

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

51

سالّی/ 2009 – بەرگی پەنجاویەك

چاپی یەکەم/ سالّی 2009

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/1/21 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/2/11 ل49

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (3)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە 2009/2/12 ل99

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی دەسپێك خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/3/2 ل165

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/3/10 ل181

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/3/25 ل191

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (3) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/3/31 ل255

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (4) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/4/6 ل281

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (5) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/4/14 ل297

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (6) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/4/15 ل359

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەن بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی ()ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە کات (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی سێ شەممە رێکەوتی 3/31 /2009 دا بەم شێوەیە بێت:

1- خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژەی یاسای هەموار کردنی دووەمی یاسای بەرەنگار بوونەوەی جگەرەکێشان لە هەرێمی کوردستان ژمارە (31)ی ساڵی .2007

2- خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژەی یاسای پاراستنی ناوچەکانی شینایی و دارستان کردنی شارەکان لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق.

3- خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان، دانیشتنەکەمان دەکەینەوە، بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموار کراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق، دەستەی سەرۆکایەتیی ئەنجومەن بڕیاریدا بەرنامەی کاری دانیشتنی ژمارە (3)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە کاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی سێ شەممە رێکەوتی 2009/3/31دا بەم شێوەیە بێت:

1- خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژەی یاسای هەموار کردنی دووەمی یاسای بەرەنگار بوونەوەی جگەرەکێشان لە هەرێمی کوردستان ژمارە (31)ی ساڵی .2007

2- خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژەی یاسای پاراستنی ناوچەکانی شینایی و دارستان کردنی شارەکان لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق.

3- خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان.

داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەم بێن لەگەڵ لیژنەی ناوخۆ راپۆرتی هاوبەشیان هەیە بێن دانیشن، بەخێرهاتنی میوانە بەڕێزەکان و میدیا دەکەم لەگەڵ کاك سەعدیش بەخێر بێن سەرچاو، حەز دەکەم پێش ئەوەی دەست بە بەرنامەی کارمان بکەین یەك، دوو روون کردنەوە بدەم هەرچەندە لە بەرنامەی کارماندا نییە، برای بەڕێز کاك فرسەت دەڵێت مادام لە بەرنامەی کاردا نییە ناکرێت، بەڵام دەزانم ئێوە پێتان خۆشە و ناکرێت باسیشی نەکەین، دوێنێ بڕیار بوو بەڕێز کاك نێچیرڤان بارزانی و بەڕێز کاك عیماد بێن لێرە ئامادە بن، دوایێ لەسەر داوای ئەوان ئەو دانیشتنە تایبەت بوو بۆ باس کردن و گفتوگۆ کردن لەسەر هۆی دواکەوتنی یەکخستنەوەی هەر سێ وەزارەتەکان، گوتیان چەند رۆژێکی ترمان بدەنێ، چونکە بەڕێز سەرۆکی هەرێم گەڕاوەتەوە چەند کۆبوونەوەیەکمان لە پێشە هەنگاوێکی زۆرمان ناوە، بۆ ئەوەی ئەو سێ وەزارەتە یەك بگرێتەوە، پێش ئەوەی بێینە پەرلەمان، ئەمەش تەبعەن خەبەرێکی خۆش بوو بۆ

ئێمە، گوتمان ئێمە چەند رۆژو هەفتەو مانگ و ساڵە راوەستاوین، بەو چەند رۆژەش ئەگەر هەنگاوەکە تەواو بێتن خۆشترە کە ئامادە دەبن لێرە بە ئەو خەبەرە خۆشەو بە مەراسیمی تەواو کردنی ئەو بڕیارە ئامادە بن، بۆیە دانیشتنەکەی دوێنێ ئەنجام نەدرا، دوێنێ هەرسێ سەرۆکایەتی هەرێم و ئەنجومەنی وەزیران و پەرلەمان کۆبۆوە، یەکێك لە تەوەرەکانی گرنگی کۆبوونەوەکەی دوێنێ یەکخستنەوەی ئەو سێ وەزارەتە بوو، کە باسێکی تەواوی لێ کراو بڕیاری کۆتایی لێدراوە، کە دەبێت پێشی کۆتایی ئەم هەفتەیە وەکو حکومەت کارەکان ئەنجام بدەن، سەرەتای هەفتەی داهاتوو بەڕێز سەرۆکی حکومەت و جێگرەکەی بۆ تەواو کردنی مەراسیمی یاسایی ئەو یەکخستنەوەیە بێنە ئێرەو دواتریش گفتوگۆ لەسەر مەسائیلی پێویست لەگەڵ هەردووکیان لێرەدا بکرێت، ئەوە خەبەرێکی خۆشە و انشاللە جێ بەجێ دەکرێت، هەروەها زۆر باس لە مەسائیلی تر کرا کە ئێمە هەموومان پێمان خۆشە و خەڵکیش چاوەڕوان دەکات مەوزوعی دەستووری هەرێمی کوردستان خرایە باسەوە کە پێویست دەکات ئەو پرسیارانەی کە کردوویانە، هەنگاوەکانی نووسینەوەی دەستوور، ئێمەش باسمان بۆ کردن کە شتەکانیان تەواو کردووە، ڕەنگە پێویست بکات بە یەك کۆبوونەوەی لیژنەی دەستووری بۆ ئەوەی دوا سیغەی خۆیان لە بەینی خۆیان دا چیە، ئومێد دەکەین ئەوەش کە لەم هەفتەیە و لە هەفتەی داهاتوو دا تەواو بێت، لە کۆتایی هەفتەی داهاتوو یاخود سەرەتای هەفتەی دواتر پێش ئەوەی دانیشتنی بۆ بکەین کۆپیەك دەدەین بە هەموو ئەندامانی پەرلەمان و ئینجا خوێندنەوەی بۆ دەکەین و دەنگی بۆ دەدەین، انشاللە ئەمەش هەنگاوێکی گەورە دەبێت بۆ ئەوەی هەرێمی کوردستان خاوەنی دەستووری خۆی بێت، هەروەها زۆر مەسائیلی تر باسکرا کە هەمووی بریتی بوون لە داواکاریەکانی خەڵك لە چاکسازی لەناو دامودەزگاکانی حکومەت و دامەزراندنی هەیئەی نەزاهە کە لە پرۆژەی دەستووردا ئاماژەی پێ کراوە، پەلە کردن لە دامەزراندنی ئەو هەیئەتە کە ئەرکێکی زۆری لەسەر شانە بۆ ئەوەی ڕووبەرووی دیاردەکانی گەندەڵی ببێتەوە لە کوردستان دا و بە واجبی خۆی هەڵبستێت بۆ چاککردنی کۆمەڵگای کوردستان، دەزگاکانی، پەرلەمانیش بەم شێوەیە دەتوانێت شانازی بە ئەوەوە بکات کە هەنگاوێکی باشی ناوە بۆ بە یاسایی کردنی کۆمەڵگا، ویستم ئەو دوو، سێ نوقتەیەتان عەرز بکەم کە خەبەری خۆش بوو، بۆیە موبەرراتی دواکەوتنی کۆبوونەوەکەی دوێنێ ئەسبابی خۆی هەبوو، زۆر سوپاستان دەکەم، ئێستا داوا لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ دەکەم کە خاڵی یەکەم لە بەرنامەی کار بخوێننەوە وبکەونە باس کردنی، (خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژەی یاسای هەموار کردنی دووەمی یاسای بەرەنگار بوونەوەی جگەرەکێشان لە هەرێمی کوردستان ژمارە (31)ی ساڵی 2007)، ئەوە لە حکومەتەوە هاتووە، بۆیە بیخوێننەوە بە کوردی و عەرەبیەکەی، فەرموو کاك اخر.

بەڕێز شێخ اخر شێخ جمال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یاسای ژمارە ( ) ساڵی 2009